

Németh György

VÁLTOZÓ VERSENYSZABÁLYOK

Bőséges tapasztalat halmozódott már fel arra vonatkozóan, hogy a magyar vállalkozások vezetőinek döntő többségében még mindig nem tudatosodott a tisztességes piaci magatartás normarendszere, sőt nagyon sokan nem ismerik még ennek kodifikált szabályait sem. A menedzserek sokszor csak a törvény megsértéséért indított eljárás kapcsán szereznek tudomást a versenytörvényről. Ezért is időszerű, hogy a törvényi szabályozás változásához kapcsolva közreadjuk a szerzőnek a verseny, a tisztességtelen piaci magatartás néhány alapvető kérdésével, normájával, tilalmaival foglalkozó cikkét.

Piacgazdasági viszonyok között minden vállalkozásnak sokrétű követelményekhez, számos környezeti tényezőhöz is alkalmazkodni kell ahhoz, hogy sikeresen, megfelelő profitot elérve működjön. Ennek érdekében a vállalkozások vezetése által alkalmazható, vagy alkalmazott eszközöknek, módszereknek azonban nem mindegyike felel meg a korrekt üzleti kapcsolatok követelményeinek, az elvárt erkölcsi normáknak. Fejlett piacgazdaságban ezeket részben írott jogi szabályok, részben pedig az évtizedek alatt kiforrott és letisztult íratlan szokásjog, illetve a szakmai, vállalkozói körök saját etikai kódexei tartalmazzák. Ez utóbbiak Magyarországon még csak csíráiban alakultak ki, amit részben a kifejlődésükhöz rendelkezésre állt alig több mint fél évtized magyaráz. A piaci magatartás írott jogi alapnormáit Magyarországon az 1990. évi LXXXVI. törvény foglalta össze, amit 1997. január 1-vel vált fel az Országgyűlés által már 1996. június 25-én elfogadott új versenytörvény.

Az elmúlt öt év

1991 januárja óta napjainkig a tisztességtelen piaci magatartás tilalmainak megsértése miatt a Gazdasági Versenyhivatalban több mint ezeröt-száz esetben került sor versenyfelügyeleti eljárás megindítására. A GVH eljárásának első - vizs-

gálati - szakaszában az ügyek több mint fele lezárult, vagy a kérelem visszavonása, vagy pedig annak valamilyen okból történt elutasítása miatt. Az *1. táblázat* – amely egyúttal a versenytörvény főbb tilalmi csoportjait is bemutatja – éves bontásban tartalmazza a második szakaszban a Versenytanács által hozott határozatok számát. A versenytörvény első fejezetében tilalmazott tisztességtelen versenycselekmények - pl.: hírnévrontás, üzleti titoksértés, árukapcsolás - megítélése kizárólag a bíróságok hatáskörébe tartozott, ezek számáról nincsenek konkrét adatok.

A táblázatban közölt adatok bizonyos szempontból az átalakuló magyar gazdaság piaci jellemzőit, a piaci szereplők helyzetét is tükrözik. A fogyasztók – s azon belül is különösen a lakosság – általános érdekvédelmének elhanyagoltságát, igen alacsony színvonalát jelzi, hogy a legtöbb eljárás ebből a körből, s a fogyasztók megtevesztése (a generálklauszula alapján elmarasztalt cselekmények nagy része is ilyen tartalmú volt) miatt eredt. A piaci struktúra torzulásait is jelzi az erőfölényes ügyek nagy száma, valamint az átalakulás eddigi időszakának jellemzőire utal a versenykorlátozó kartell-megállapodások, magatartások miatti viszonylag kevés eljárás. A piaci folyamatok változása érzékelhető viszont abban a tényben, hogy 1995-ben már az előző négy évben összesen kért fúzióengedélyt is meghalad-

Versenytanácsi határozatok 1991–1995

Az ügy jellege	1991	1992	1993	1994	1995
Generálklauzula	11	24	35	23	24
Fogyasztó megtévesztés	6	24	29	50	52
Erőfölénnyel visszaélés	28	32	26	28	46
Kartell	18	3	3	1	1
Kartell előzetes véleményezése	3	2	–	–	4
Fúzióengedélyezés	5	8	3	4	24
Áremelés előzetes bejelentése	5	6	4	7	2
Egyéb	1	3	1	6	3

ta a vállalkozások közötti egyesülést, meghatározó befolyásszerzést vizsgáló eljárások száma.

A tisztességtelen piaci magatartás tilalmának megsértése az elmarasztalás, a tisztességtelen magatartás folytatásától való eltiltás mellett pénzbírságot is von maga után. Az elmúlt öt évben a GVH által kiszabott bírságok ügýtípusok szerinti megoszlását mutatja be a 2. táblázat.

A jogállamok általános normáinak megfelelően az államigazgatási szervek döntései a bíróságoknál megtámadhatók. A magyar versenytörvény is a GVH határozatai ellen a Fővárosi Bíróságnál kereset benyújtását (fellebbezési lehetőség a versenyfelügyeleti eljárásokban jelenleg nincs) teszi lehetővé, aminek a bíróság megfizetésére vonatkozóan halasztó hatálya van (a határozat többi eleme a keresettel való megtámadástól függetlenül azonnal végrehajtandó). A tapasztalatok szerint ez a halasztó hatály volt az egyik fő oka a viszonylag nagyszámú bírósági keresetnek, mert a vállalkozások egyrészt biztosan számíthattak a sokszor többéves bírósági eljárás alatti kamathozadéokra (amiből megközelítőleg akár a teljes bírságot kifizethették), másrészt ha erre „játszottak“, volt idejük eltüntetni a bíróság fedezetét. Ez utóbbinak volt tipikus esete a Home Shopping Kft., amely a 100 millió forintos bírságból a közel három év után jogerőre emelkedő határozatkor már egy fillérrel sem rendelkezett a többmilliárdos forgalom lebonyolítása

után. A 3. táblázatból egyébként jól látható, hogy igen erős az összhang a GVH és a bíróságok jogértelmezése és jogalkalmazása között.

A tapasztalatokat összegezve az állapítható meg, hogy a tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról szóló 1990. évi LXXXVI. törvény hat évig jól szolgálta a piacgazdaságra áttérő Magyarországon a vállalkozások versenykörülményekhez való alkalmazkodását. Nem tudta, de nem is lehetett feladata pótolni a gazdasági jogalkotás késlekedését, hiányosságait, a gyakorlatban kialakulatlan magatartási normákat. A piacgazdaságra átálló országcsoportból mind az Európai Unió, mind pedig az OECD részéről kiemelkedően jónak értékelték a magyar versenytörvényt és a versenyhivatali működést, szakértelmet. A nemzetközi megítélés szerint a magyar versenyszabályozás és versenyfelügyelet korszerű, a fejlett piacgazdaságokkal összhangban levő törvényen alapult az elmúlt hat évben.

A változás okai

A versenytörvény 1990-ben történt elfogadását követő néhány módosítás alapvető közös jellemzőjeként a szervezetileg is egységes versenyfelügyelet megteremtése emelhető ki. 1994. januárjától a pénzügyi piacok, májusától az értékpapírpiacok (a tőzsdék kivételével), majd 1996. január 1-től a biztosítási piacok versenyfelügyelete került át a Gazdasági Versenyhivatalhoz az

A GVH által kiszabott bírságok
(ezer Ft-ban)

Az ügy jellege	1991	1992	1993	1994	1995	Összesen
Generálklauzula	205	18938	37980	10200	30300	97623
Tisztességtelen verseny	10	700	–	450	7600	8760
Fogyasztók megtévesztése	6190	104985	163935	204465	530490	1010065
Kartell	8680	2110	96000	388000	–	494790
Erőfölénnyel való visszaélés	46659	3650	6250	24350	8900	89809
Összesen	61744	130383	304165	627465	577290	1701047
Egy ügyre vetítve	2129	2897	7604	13072	13745	8297

3. táblázat

A versenytanácsi határozatok bírósági felülvizsgálata
1995. december 31-ig

Év	Felülvizsgálatok száma	Jogerősen lezárva	Jogalap	Bírság
			megváltoztatva	
1991.	17	15	1	5
1992.	41	39	1	7
1993.	43	25	1	4
1994.	60	21	–	2
1995.	47	1	–	–
Összesen	208	101	3	18

állami szakmai felügyeleti szervektől. Így a nemzetközi tendenciákkal megegyezően 1997-től – az utolsó kivétel megszűnésével – egy független, országos hatáskörű szerv, a Gazdasági Verseny-

hivatal látja el minden piacon a versenyfelügyeleti feladatokat.

A versenytörvény jelentősebb módosításának előkészítése 1994. második felében kezdődött

meg, ami végül egy új törvényjavaslat Országgyűlés elé kerülésével fejeződött be. A változások szükségessége alapvetően három eredőre vezethető vissza. Ezek: a gazdaságban lezajlott folyamatok, a versenytörvény alkalmazásának tapasztalatai, és az európai jogharmonizációs igény.

A gazdaság viszonyai a kilencvenes években viszonylag gyorsan és igen nagy mértékben változtak. A versenyjogi reform igényét hozta magával a piaci szerkezet alapvető átalakulása, a privatizáció előrehaladásával a magántulajdon meghatározóvá válása, a tömegesen piacra lépő új vállalkozások, a külföldi tőke magyarországi beruházásai. A piacgazdaság intézményeinek kiépülése, a piaci viselkedés normáinak hiánya, illetve a gyakorlat nagyarányú visszasságai is a versenyjog továbbfejlesztésének igényét vetették fel.

A versenytörvényi jogalkalmazás tapasztalatai elsősorban az eljárási jog területén mutattak a jelentősebb változtatás szükségességének irányába. Az államigazgatási eljárás általános szabályai több szempontból nem biztosították a versenytörvény hatékony alkalmazásának lehetőségét. Ebből a szempontból a változtatás célja elsősorban azoknak a sajátosságoknak a fokozott érvényre juttatása volt, amelyek a versenyfelügyeleti eljárást a polgári peres eljárástól és az általános szabályok alá eső államigazgatási eljárásoktól megkülönböztetik.

A versenytörvény anyagi jogi részében a legjelentősebb változások az európai jogharmonizációs követelményekből származtak. Magyarországnak az Európai Unióval a társulásra kötött Európai Megállapodás kapcsán a kormány által vállalt jogharmonizációs kötelezettségek ütemezésében a versenyjog időben is a lista elejére került. A vállalt kötelezettség a hazai jognak a széles értelemben vett közösségi versenyjoghoz igazítását tartalmazta. Ebből a jelen cikkben csak a vállalatok magatartására vonatkozó versenyszabályozás kérdésével foglalkozom, s nem térek ki a versennyel összefüggő állami magatartásra vonatkozó kritériumok elemzésére. A versenytörvényt és a versenyfelügyeletet illetően - mint arra már utaltam - a kiindulási alaphelyzet az volt, hogy a hatályos versenytörvény mind anyagi tartalmát, mind pedig a versenyfelügyelet szervezeti rendszerét illetően szinkronban volt a fejlett piacgazdaságok jellemzőivel. Így nem alapvető változtatásra, hanem - mintegy húsz konkrét közösségi jogszabályt alkalmazva - módosításra, kiegészítésre volt szükség. A legna-

gyobb eltérés a kartelljog területén volt, ahol a közösségi szabályozás az általános tilalmat - s az ahhoz kapcsolódó mentesítési rendszert - tartalmazza, míg a magyar szabályozás a vertikális megállapodások közül csak a továbbeladási ár meghatározását nem tartotta megengedhetőnek.

Ami marad

Alapvetően változatlanul érvényben maradnak mindazok a magatartási tilalmak, amelyeket 1991. óta a hatályos versenytörvény a vállalkozások piaci cselekményeiben, magatartásában elkerülendőnek tart. Ezekben az elmúlt évek jogalkalmazási tapasztalatai alapján kisebb pontosításokra, egyes tilalmak egyértelműbb megfogalmazására, illetve kiegészítésekre, szerkezeti változásokra került sor. Az új törvény is változatlanul négy fejezetben részletezi a tisztességtelen, tilalmazott magatartásokat, egy fejezetben pedig a piaci koncentráció ellenőrzésének, a fúzió és a meghatározó befolyásszerzés versenyhatósági engedélyeztetésének kérdéseivel foglalkozik. A vállalkozásoknak változatlanul tilos a tisztességtelen versenycselekmények alkalmazása, a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása, a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés és a gazdasági versenyt korlátozó megállapodások kötése, illetve az ilyen hatással járó összehangolt magatartás folytatása.

A tisztességtelen verseny tilalmi között az új versenytörvény is nevesíti a hírnévrontást, az üzleti titoksértést, a gazdasági kapcsolat létrehozását akadályozó, vagy meglévő felbontását célzó tisztességtelen felhívást, valamint a márka, védjegy, illetve árumegjelölés illetéktelen vagy megtévesztő alkalmazását, használatát. Ugyancsak tiltja az új versenytörvény a versenyzetetés - így különösen a versenytárgyalás, a pályáztatás - , az árverés, a tőzsdei ügylet tisztaságának bármilyen módon való megsértését. A jogalkotók a tisztességtelen versenycselekmények között ma szereplő árukapcsolási tilalmat az új szabályozásban nem itt, hanem a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés nevesített esetei között szerepeltetik.

A fogyasztóvédelem sajátos, speciális - a tisztességes verseny biztosítása oldaláról történő - versenytörvényi szabályai lényegüket tekintve változatlanul, de megfogalmazásukban a jelenlegi törvényhez képest jelentős módosulásokkal jelennek meg az új törvényben. Egyrészt az elmúlt öt év legnagyobb számú eljárás csoportjának tapasztalatait, másrészt a versenyszempontú (tehát nem általános) fogyasztóvédelmi meg-

közelítést tükrözi már a tilalmazott vállalkozói magatartáscsoport elnevezésének „Fogyasztók megtévesztése“-ről „A fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásá“-ra való változtatása is. Ezen belül azonban változatlanul tilos az áru lényeges tulajdonsága (különösen összetétele, használata, kezelése, eredete, az egészségre és a környezetre gyakorolt hatása stb.) tekintetében a valótlan tény, vagy a valós tény megtévesztésre alkalmas módon történő állítása, valamint annak elhallgatása, hogy az áru nem felel meg a jogszabályi előírásoknak vagy az áruval szemben támasztott szokásos követelményeknek. Szintén a fogyasztók megtévesztésének minősíti a törvény az áru értékesítésével, forgalmazásával összefüggő, a fogyasztók döntését befolyásoló körülményekről (például a forgalmazási módról, fizetési feltételekről, a vásárláshoz kapcsolódó ajándékokról, nyerési lehetőségekről) a megtévesztésre alkalmas tájékoztatás adását. Az új versenytörvényből hiányzik a reklám és az összehasonlító reklám hatályos törvényben szereplő nevesítése, mert ezek uniós jogharmonizációt is biztosító rendezését a jogalkotás az évek óta előkészítés alatt álló önálló reklámtörvényben tartotta megoldandónak.

A piaci hatalom, a vállalatnagyság, illetve a gazdasági erőfölény kérdésében változatlan – a fejlett európai piacgazdasági felfogással is szinkronban lévő – a törvényalkotás azon alapállása, hogy nem az ilyen piaci pozíció, hanem csak az azzal való visszaélés marasztalható el, csak a visszaélő magatartás „üldözendő“, tiltott. A különböző piacokon a gazdasági erőfölényes helyzet, sőt nemegyszer annak szélső esete a monopólium is a korszerű, húszadik század végi gazdaság természetes jelenségei, jellemzői közé tartozik vagy tartozhat. Ezen vállalkozásokat érdekeik érvényesítése során csak abban az esetben lehet, illetve szabad korlátozni, ha piaci helyzetükkel, erejükkel visszaélnék. Ilyen visszaélésnek minősíti és ezért tiltja az új versenytörvény változatlanul az árakban, vagy más módon az indokolatlan előny kikötését, a hátrányos feltételek elfogadtatását, az üzleti kapcsolattól való indokolatlan elzárkózást, az áruvisszatartást, a másik fél gazdasági döntéseinek indokolatlan előny szerzése céljából történő befolyásolását. Az erőfölénnyel való visszaélést valósítja meg a vállalkozás akkor is, ha a versenytárs piacról történő kiszorítása, vagy új versenytárs piacra lépésének akadályozása érdekében nem a hatékonyságon alapuló árdifferenciát érvényesíti,

illetve a piacra lépést más módon indokolatlanul akadályozza. A versenyt torzítja, s az erőfölényével él vissza az a vállalkozás is, amelyik üzleti partnerei között indokolatlan megkülönböztetéseket alkalmaz, vagy (új nevesített esetként) indokolatlan árukapcsolást valósít meg.

Az Országgyűlés változatlanul fenntartotta, s ugyanakkor a fogyasztók megtévesztése esetén a választási lehetőséget megszüntetve egyértelműbbé tette a bíróság és a versenyhatóság közötti feladat- és hatáskörmegosztást. A törvény szerint kizárólag bírósághoz lehet keresettel fordulni a tisztességtelen verseny tilalmainak (1996. évi LVII. törvény 2-7. §-ai) megsértése esetén, az összes többi esetben viszont a versenyfelügyeleti hatóság, a Gazdasági Versenyhivatal illetékes az eljárásra. A Gazdasági Versenyhivatal – változatlanul – független, a kormánynak nem alárendelt országos hatáskörű szerv, amelynek élén miniszteri besorolású elnök áll, s érdemi döntéseit csak a törvénynek alárendelt Versenytanács (amelynek tagjait a jövőben a köztársasági elnök nevezi ki) hozza. A versenyfelügyeleti eljárás a jövőben is alapvetően két szakaszra – a vizsgálati és a versenytanácsi szakra – oszlik, amit az új törvény két további eljárás szakasz nevesítésével – az utóvizsgálattal és a végrehajtással – egészít ki. Természetesen a törvény – a jogállamiság követelményeinek megfelelően – változatlanul rögzíti a versenyfelügyeleti határozatok bíróság előtti keresettel történő megtámadási lehetőségét.

Végül célszerű megemlíteni, hogy az új versenytörvényben az Országgyűlés változatlanul fenntartja annak lehetőségét, hogy külön törvény az egyes ágazatokban olyan magatartásra kötelezze vagy hatalmazza fel a vállalkozásokat, illetőleg azok szervezeteit, amelyek egyébként – ilyen külön törvényi rendelkezés, felhatalmazás hiányában – versenyjogi jogsértést valósítanak meg. Az ilyen kivételek tipikus eseteként az agrárpiaci rendtartás szabályai említhetők.

Ami változik

A változások a törvény hatályát illetően kezdődnek, amiben a jellemző vonás a hatály kiszélesítése. Ez egyrészt azt jelenti, hogy az új törvény az úgynevezett következmény-, avagy hatás-elv szélesebb körű érvényesítésével az összes versenykorlátozó magatartás, valamint a vállalkozások összefonódásai tekintetében az extraterritoriális hatályból indul ki. Így a jövőben például már nem mehetnek végbe versenyfelügyeleti kontroll, illetve engedélyeztetés nélkül olyan

külföldi vállalatfelvásárlások, mint amilyenek az elmúlt években néhány iparágban a piaci tulajdonosi koncentráció jelentős növekedésével, a gyakorlati verseny csökkentésével jártak. Másrészt az új törvény az alanyi hatályt olyan szélesen vonja meg, hogy az kiterjed mindenkire, illetve minden szervezetre, aki vagy amely piaci magatartást tanúsít vagy tanúsíthat. Gyakorlati szempontból ez a változás talán a legszélesebben a különböző vállalkozói szakmai érdekképviselői szervezetek tevékenységének alakításánál igényelheti a legnagyobb figyelmet. Ellentétben ugyanis a jelenleg hatályos versenytörvénnyel, januártól ezeknek a szervezeteknek is közvetlen versenyfelügyeleti felelősségre vonással is számolniuk kell minden olyan magatartásuk, határozatuk, ajánlásuk (ilyenek nemegyszer történtek a múltban valamely piac területi vagy mennyiségi „felosztására“, illetve árakra, díjakra vonatkozóan) esetén, amely a versenyt korlátozza, torzítja, vagy ilyen hatása lehet.

Az anyagi jogi szabályok között az első lényegi változás az, hogy a törvény a generálklauzula (a tisztességtelen piaci magatartás általános tilalmát kimondó szabály) alkalmazási lehetőségét leszűkítette a tisztességtelen versenyekemények területére, így az alapján a jövőben csak a bíróság maraszthat el vállalkozást. Ennek nagyságrendi hatását, illetve jelentőségét közelítően érzékelteti az a cikk korábbi részében közölt ügyszám és arány, amelynél a Gazdasági Versenyhivatal a generálklauzula alapján hozott határozatot.

Az elmúlt évek magyar piaci gyakorlatának jellemzői, valamint a fejlett piacgazdaságok e területen alkalmazott szabályozási gyakorlata alapján került a törvénybe új nevesített tényállásként a fogyasztó választási szabadságát indokolatlanul korlátozó üzleti módszerek alkalmazása. Ilyen tiltott módszernek minősül különösen, ha olyan körülményeket teremtenek, amelyek jelentősen megnehezítik az áru, illetve az ajánlat valós megítélését, más áruval vagy más ajánlattal történő tárgyszerű összehasonlítását.

Az anyagi jogon belül legjelentősebb és gazdaságilag a legnagyobb horderejű változások a kartelljogban történtek, amelyek fő indoka a jogharmonizáció volt. Az EGK Szerződés 85. cikke ugyanis a kartellek általános tilalmát mondja ki, vagyis egyaránt tiltja a horizontális és a vertikális kartelleket. Mint az nyilván többségében ismert, az előbbiekről akkor beszélhetünk, ha a megállapodás (összehangolt magatartás) versenytársak között történik, míg az utóbbi eset-

ben a megállapodást a piaci rendszer különböző szintjein, a forgalmi folyamat különböző szakaszaiban működő vállalkozások kötik. A jogharmonizációs szempontok egyértelműen az általános tilalom bevezetését igényelték szemben azzal, hogy a magyar versenytörvény eddig a vertikális kartellek közül csak a továbbeladási ár meghatározását tiltotta.

Mivel a vertikális gazdasági kapcsolatoknak nemegyszer szükségszerű, elkerülhetetlen velejárója a verseny bizonyos mértékű korlátozása, a vertikális kartelltilalomhoz az Európai Unióban és az egyes fejlett piacgazdaságokban is az úgynevezett mentesülés részletes és árnyalt rendszere társul. A megállapodások egyes szakmai csoportjait jogszabályban mentesítik a kartelltilalom alól, emellett rögzítik egyes megállapodásoknak a tilalom alóli egyedi mentesítésének versenyhatóság általi lehetőségeit. Ehhez igazodva az új magyar versenytörvény is a vertikális kartellek általános tilalmazása mellett a mentesülés lehetőségének összetett rendszerét tartalmazza. A kartelltilalom alóli mentesülés alapjául szolgáló szempontokat maga a törvény határozza meg. Az Európai Unió csoportmentesítési gyakorlatának átvételét az Országgyűlés azzal biztosította, hogy a törvényben felhatalmazta a Kormányt a megállapodások egyes csoportjainak a tilalom alól rendelettel történő mentesítésére. Ezeknek a – most előkészítés alatt álló – kormányrendeleteknek ugyancsak 1997. január 1-vel hatályba kell lépniük ahhoz, hogy például az igen nagy számban már Magyarországon is létező franchise szerződés, vagy gépjármű forgalmazási és szervizelési megállapodás jogszabályba ütközése, vagy a tilalom alóli mentesülése az érintett vállalkozások által megítélhető legyen. Az említettekén kívül jelenleg a következő területekre áll előkészítés alatt a kartelltilalom alóli csoportos mentesítést nyújtó rendelet; kizárólagos forgalmazás, kizárólagos beszerzés, szakosítás, kutatás és fejlesztés, technológiai transzfer, valamint a biztosítás. Azokra az esetekre, amelyekben a vállalkozók bizonytalanok a tilalom alóli mentesülésüket illetően, a törvény lehetővé teszi számukra a GVH-tól annak megállapítását kérni, hogy a megállapodás, illetve a tervezett megállapodás nem minősül tiltott versenykorlátozó megállapodásnak. Emellett a törvény arra is lehetőséget ad, hogy a vállalkozások egyedi mentesítést kérjenek a versenyhatóságtól a versenykorlátozás tilalma alól. A GVH a mentesítési kérelmet akkor fogadhatja el, ha a megállapodás bizonyos gaz-

dasági előnyökkel jár, a fogyasztóknak az előnyökből való méltányos részesítését biztosítják, a versenykorlátozás az indokolt céllal arányos, valamint a megállapodás nem teszi lehetővé az érintett áruk jelentős részével kapcsolatban a verseny kizárását. A mentesítés megadásánál a GVH joga, hogy határozatában a megállapodás mentesítését feltételhez és határidőhöz kösse.

A vállalkozások összefonódásának ellenőrzése és engedélyeztetési kötelezettsége tekintetében az új törvény elvileg változatlanul a gazdasági hatalom kialakulásának, a piaci koncentrációs folyamatoknak az ellenőrzését kívánja biztosítani, amelynek alapvető gazdaság- és jogpolitikai célja a verseny megmaradásának biztosítása. E körben a változtatások alapvetően a vállalkozások mára lényegesen megváltozott tulajdonviszonyainak, s az azokból természetesen következő magatartásoknak a következetes tudomásulvételét, illetve versenytörvényi érvényesítését jelentik. Gyakorlatilag ezekből az következik, illetve azt jelentik, hogy az azonos magántulajdonosokhoz tartozó vállalkozások – miután nem minősülnek „előzőleg egymástól független vállalkozás”-oknak – összeolvadása, egyiknek a másikba történő beolvadása nem tekintendő koncentrációnak, így nem engedélyköteles. Az említett értelmű egymástól függetlenség a kartellizáció szempontjából is mérvadó szemponttá válik. Szükséges ezzel szemben rámutatni arra, hogy a törvény az állami és önkormányzati tulajdonú vállalkozásokat az azonos tulajdonostól függetlenül önálló, versenykényszer alatt álló piaci szereplőknek minősíti, illetve tekinti.

Az anyagi jogi részhez viszonyítva generális változások történtek a versenytörvény eljárásjogi részében. A versenyfelügyeleti eljárásindításnak ugyan az új törvény szerint is két esete – a kérelemre és a hivatalbóli eljárásindítás – lehetséges, azonban az eddigiekkel szemben a fogyasztók megtévesztése és az erőfölénnyel való visszaélés tilalmának megsértése miatt kérelmet nem lehet beadni. Így a kérelemmel induló eljárások lehetősége a kartellmentesítés, a fúzióengedélyezés és az áremelés előzetes bejelentésének kérdésköreire szűkül le. A versenyfelügyeleti hatóság hatáskörébe tartozó tisztességtelen cselekmények esetében az eddigi kérelem helyett a törvény a bejelentés intézményét vezeti be. A Gazdasági Versenyhivatalnál bejelentéssel az élhet, akinek jogát vagy jogos érdekét az ügy érinti. A kérelmezővel ellentétben a bejelentő kérheti személyének fel nem fedését is. A bejelentés nem jelent

automatikusan versenyfelügyeleti eljárásindítási kötelezettséget, hanem a GVH – a törvényben rögzített harminc napos határidőn belül – dönthet arról, hogy hivatalból megindítja-e az eljárást, vagy úgy ítéli meg, hogy a bejelentésben szereplő cselekmény a hivatalbóli eljárásindítást nem teszi indokolttá. Hivatalbóli eljárásindításra a Gazdasági Versenyhivatalnak bejelentés nélkül, a más forrásokból tudomására jutott tények alapján is megmaradt a joga, illetve a lehetősége.

A versenyfelügyeleti hatóság által hozható határozatok körébe a törvényalkotás új intézményként bevezette az eljárás szüneteltetését, amelynek célja az eljárás egyszerűsítése és az önkéntes jogkövetés előmozdítása. A GVH eljáró versenytanácsa a hivatalból indult eljárás szüneteltetését rendelheti el, ha a törvényt sértés csekély fokú és a vállalkozó a törvényt sértő magatartás folytatásától való tartózkodás vállalása mellett kárveszély esetén megteszi a károsodás bekövetkezésének megelőzéséhez szükséges intézkedéseket. A szüneteltetés mindig meghatározott - maximum hat hónap – időtartamú, s ennek leteltével a GVH utóvizsgálatot folytat, amelyben ellenőrzi a szüneteltetés feltételeinek teljesítését. A teljesítés esetleges elmulasztása esetén a Versenytanács nyilván elmarasztaló határozattal és bírsággal zárja le a versenyfelügyeleti eljárást. A hivatalból lefolytatott eljárások végén általánosan a törvény az érdemi határozatban a következő döntési lehetőségeket sorolja fel; a határozat megállapíthatja a törvényt sértést, elrendelheti a törvényt sértő állapot megszüntetését, megtilthatja a további törvényt sértést, elrendelheti a megtévesztésre alkalmas tájékoztatással kapcsolatban helyreigazító nyilatkozat közzétételét és kimondhatja a korábbi határozat visszavonását. A törvényt sértés megállapítása esetén kiszabható bírság összegére az új törvény nem állít fel korlátokat, emellett azonban a fúzióengedélyeztetési kötelezettség elmulasztásának esetére külön napi bírság összeget ír elő, amit viszont napi tízezer forintban maximál.

Az elmúlt évek tapasztalatai alapján a törvényhozás jelentős mértékben bővítette a versenyfelügyeleti vizsgálatok eredményes lefolytatásához és a határozatok végrehajtásához a versenyfelügyeleti hatóság által felhasználható kényszerítő eszközöket, illetve lehetőségeket. Az új lehetőségek között szerepel a rendbírság (legkisebb összege tízezer, legnagyobb összege százezer forint, határidő túllépése esetén pedig napi legfeljebb tízezer forint), ami azokkal szemben szabható ki, akiknek magatartása az eljárás elhú-

zására, a valós tényállás feltárásának megghiúsítására irányul, vagy azt okozza. Az eddigiekkel szemben a törvénysértésért kiszabott bírság befizetését a Versenytanács azonnal elrendelheti, akkor is, ha az ellen a bíróságnál jogorvoslati keresetet nyújtanak be. A meghatározott cselekményt előíró GVH határozati elem teljesítésére határidő jelölhető meg, s ennek elmulasztásához napi tízezer forintig terjedő végrehajtási bírság kapcsolható. A bírság kifizetésére megadott határidő után az a mindenkori jegybanki alapkamat kétszeres összegének megfelelő kamattal növekszik.

Az új versenytörvény eljárási szabályai között szintén bővültek az érintettek által igénybe vehető jogorvoslati lehetőségek is. Így a GVH érdemi határozata elleni bírósági kereset változatlan lehetősége mellett a törvénybe bekerült a vizsgálati kifogás intézménye, valamint az eljárás során hozott határozatok elleni jogorvoslat lehetősége is.

Befejezésül felhívom a cikk olvasóinak figyelmét arra, hogy nem egy teljes és részletes jogszabályismertetés volt a célom, ezért mindenképpen ajánlom az 1996. évi LVII. számú, a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló törvény konkrét és alapos megismerését.

E számunk szerzői:

Dr. DOBÁK Miklós a közgazdaságtudomány kandidátusa, tanszékvezető egyetemi tanár, BKE; **Dr. TARI Ernő** kandidátus, egyetemi docens, BKE; **Dr. ILLÉS Mária** kandidátus, egyetemi tanár, BKE; **Dr. NÉMETH György** c. egyetemi docens, BKE, főosztályvezető, Gazdasági Versenyhivatal; **Dr. Marijke L. van VONDEREN** Ph.D. tanár, Műszaki Egyetem, Eindhoven, Hollandia; **Dr. SIKORA Gizella** kandidátus, egyetemi docens, Miskolci Egyetem; **Dr. TÓTH Arpád** ny. tudományos főmunkatárs; **Dr. PARÁNYI György** akadémiai doktor, tudományos tanácsadó, MTA Ipar- és Vállalatgazdaság-Kutató Intézet; **Rosemary STEWART** ny. tudományos munkatárs, Oxfordi Egyetem, Nagy-Britannia; **Dr. RUBÓCZKY István** nyugdíjas osztályvezető.
